Participatieverslag: Samen in gesprek over onze stad

24 juni 2025

Actualisatie Omgevingsvisie

Inhoudsopgave

Participatieverslag Samen in gesprek over onze stad **1**
Inhoudsopgave **2**
Inleiding **3**
Beleidskaders 3
Participatieproces **8**
Doelen participatie 8
Participatieonderdelen **8**
Stadspanel 8
Stadsgesprekken 12
Gesprekken met enkele specifieke stakeholders 19
Stadsdeelgesprekken 19
Verplichte participatie **24**

Inleiding

De omgevingsvisie bevat een strategische integrale langetermijnvisie over de noodzakelijke en de gewenste ontwikkelingen van de fysieke leefomgeving in de gemeente Nijmegen richting 2050. We streven naar een visie waarin de belangen van Nijmegenaren terug te zien zijn in de keuzes die gemaakt zijn. Om de vele stemmen van de stad in de visie een plek te geven, zijn we met de stad in gesprek gegaan. Dat hebben we op verschillende manieren aangepakt in de periode van oktober 2023 tot december 2024. In dit participatieverslag beschrijven we de aanpak, participatievormen en uitkomsten van de gesprekken.

Het participatieverslag is nu een bijlage bij de geactualiseerde omgevingsvisie. Hiermee voldoet de gemeente aan de vereiste uit de Omgevingswet.

De inhoudelijke uitkomsten van het gesprek met de stad zijn, waar mogelijk, verwerkt in de ontwerp-omgevingsvisie in de uitwerking van de thematische ambities of de gebiedsuitwerkingen per stadsdeel.

Beleidskaders

De ruimte in Nijmegen is beperkt: niet alles kan en niet alles past. Dit leidt tot dilemma's die vragen om heldere belangenafwegingen, scherpere keuzes en prioriteiten. Bij het ontwikkelen van de visie hebben we ons op twee hoofddoelen gefocust:

- Een goed functionerende omgevingsvisie voor Nijmegen, die handvatten biedt om samenhangende keuzes te maken in de fysieke leefomgeving.
- Een duurzame manier van samenwerken en in dialoog gaan over de toekomst van Nijmegen.

Om deze doelen te bereiken, werken we volgens twee kernprincipes: integraal en open. Hiermee handelen we in de geest van de Omgevingswet. Daarnaast past dit bij de Nijmeegse kijk op participatie en democratische vernieuwing. 'Integraal' betekent dat deelnemers met diverse belangen (professionele partijen, bewoners, gemeente) met elkaar in gesprek gaan en dat we aandacht hebben voor tegengeluiden en voor belangen van partijen die niet fysiek aan tafel zitten. 'Open' betekent dat we transparant zijn over resultaten van bijeenkomsten/gesprekken, dat we aansluiten bij lopende initiatieven en netwerken in de stad en de Groene Metropoolregio en dat uitleg gegeven wordt over de belangenafwegingen en de keuzes die gemaakt en de prioritering die bepaald worden in de visie.

Participatievisie gemeente Nijmegen

In de participatievisie van Nijmegen *'Ons samenwerken met de stad; Visie en koers voor participatie en democratische vernieuwing'* staat de volgende opdracht ten aanzien van participatie door en in de gemeente Nijmegen:

“Onze visie voor het onderwerp van participatie en democratische vernieuwing gaat over een sterke gemeenschap van stad en gemeente… In een sterke gemeenschap is gemeenschapszin en verbinding voelbaar, vinden waardevolle initiatieven vanuit de stad hun kracht en weg in de samenleving en staan we als gemeente naast de stad, zonder in te leveren op onze rol en verantwoordelijkheid als beheerder en beslisser… Als gemeente hebben we bovendien een belangrijke verbindende rol: we luisteren goed naar wat er speelt en nemen de onderliggende waarden en behoeften, van betrokken inwoners en partijen, mee in onze keuzes voor de stad. We kunnen deze keuzes ook begrijpelijk uitleggen, zodat inwoners zich gehoord, betrokken en deel van het geheel voelen.”

Waardentransport naoorlogs erfgoed, 28 oktober 2023

We werken mét de stad aan de opgaven in de fysieke leefomgeving. Dat passen we ook toe bij de actualisatie van de omgevingsvisie. We werken samen met inwoners, bedrijven, instellingen en medeoverheden.

Participatie in de Omgevingswet

De Omgevingswet brengt veranderingen met zich mee in de manier waarop besluiten tot stand komen die betrekking hebben op veranderingen in het ruimtelijk domein. Zo gaan we werken met één omgevingsvisie. Het ruimtelijke instrumentarium wordt aangepast en de wet verwacht meer van betrokkenen, waaronder gemeenten, op het gebied van participatie. Met participatie bedoelt de Omgevingswet het volgende:

> *"Het in vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbende burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden bij het proces van besluitvorming over een project of activiteit om tijdig belangen, meningen en creativiteit op tafel te krijgen."*

Belanghebbenden moet de kans geboden worden te participeren voordat formele besluitvorming van start gaat. Zodat inwoners in staat worden gesteld mee te denken aan nog te maken keuzes voor de toekomst van de stad.

De Omgevingswet vraagt een manier van werken in lijn met de kernprincipes van vroegtijdige participatie, transparantie en integraliteit. Een werkwijze waarmee belanghebbenden vroegtijdig en proactief betrokken worden. De werkwijze vraagt om een gemeente die bij het maken van noodzakelijke keuzes diverse belangen zorgvuldig afweegt, transparant is over zwaarwegende belangen en daarmee de legitimiteit van de besluitvorming versterkt.

Participatiebeleid voor het ruimtelijk domein

In oktober 2022 is het participatiebeleid voor het ruimtelijk domein vastgesteld met drie doelstellingen die relevant zijn voor het participatieproces voor de actualisatie van de omgevingsvisie:

1. *De betrokkenheid van inwoners bij de besluitvorming verbeteren:* Daarnaast groeit de betrokkenheid van inwoners en organisaties in de stad als we meer contact met hen hebben over initiatieven en besluitvorming. Om signalen op te halen, plannen te verrijken, belangen bespreekbaar te maken en een plek te geven, alternatieven op te halen en/of mee te bewegen bij een particulier initiatief.
2. *De manier waarop participatie verloopt transparant te laten zijn voor iedereen:* Proces en inhoud van initiatieven zijn helder, begrijpelijk en zichtbaar. We zijn niet alleen duidelijk over wanneer een participatietraject start, maar ook transparant over wat er gebeurt met de inbreng van betrokkenen.
3. *De inhoudelijke kwaliteit van de besluiten verbeteren:* Als belangen vroegtijdig en breed worden meegewogen, meer perspectieven worden ingebracht en meer gebruik wordt gemaakt van de kennis en de creativiteit van de stad, dan wordt de inhoudelijke kwaliteit van besluiten hoger. Dat vraagt om beleid waarin inwoners de gelegenheid krijgen om actief te participeren.

Goed participatiebeleid kan een positief effect hebben op de versnelling van de woningbouwopgave. Als mensen in vroeg stadium mogen meedenken, -praten en/of -beslissen, zal de kwaliteit van het besluit beter zijn. Ook zullen belanghebbenden beter kunnen begrijpen waarom een bepaald besluit genomen wordt. Daarmee wordt de kans kleiner dat er juridische procedures ontstaan. Omdat de Omgevingswet in de toekomst meer ruimte gaat geven aan initiatiefnemers, willen we dat initiatiefnemers zich conformeren aan het participatiebeleid van de gemeente.

Waardentransport naoorlogs erfgoed, 28 oktober 2023

Stadsgesprek Circulariteit, 11 januari 2024

Stadsgesprek Wonen en verdichting, 22 juni 2023

Stadsgesprek Mobiliteit, 2 november 2023

Participatieproces

Voor de actualisatie van de omgevingsvisie is het participatieplan ‘Samen in gesprek over onze stad’ op 19 september 2023 door het College vastgesteld en op 1 november 2023 ter informatie aangeboden aan de raad. Voor de stadsdeelgesprekken (uitwerking van het participatieplan) is een aanvulling gedaan op het oorspronkelijke plan. De raad is met een raadsbrief op 29 oktober 2024 over de uitkomsten van de stadsdeelgesprekken geïnformeerd.

Doelen participatie

- **Belanghebbenden een stem geven:** we geven belanghebbenden de kans om aan te geven wat vanuit hun perspectief belangrijk is voor de stad en hoe zijn kijken naar de dilemma’s waar we voor staan.
- **Plannen beter maken:** veel kennis over de stad zit bij inwoners, bedrijven en organisaties. Door goed te luisteren naar de belangen, wensen, ideeën en zorgen van belanghebbenden, kunnen we betere plannen en visies maken.
- **Creativiteit en uitvoeringskracht aanboren:** vele stakeholders onderschrijven de uitgangspunten uit de omgevingsvisie en willen bijdragen aan de uitvoering ervan.
- **Inhoudelijke kwaliteit van besluitvorming verbeteren:** Samen maken we de stad. Als belangen vroegtijdig en breed worden meegewogen, meer perspectieven worden ingebracht en meer gebruik wordt gemaakt van de kennis en de creativiteit van de stad, dan wordt de inhoudelijke kwaliteit van besluiten hoger. Als we belanghebbenden vanaf het begin meenemen in de actualisatie, groeit het inzicht en begrip voor belangen van anderen en ook voor de dilemma’s waar we als stad voor staan. Een grotere gedragenheid helpt bij het vervolgproces en de besluitvorming die plaats gaat vinden aan het eind van dit proces.

Participatieonderdelen

Er wonen ongeveer 189.000 mensen in Nijmegen. Met iedereen in gesprek gaan is niet mogelijk. Wel vindt de gemeente Nijmegen het wenselijk dat de omgevingsvisie zo veel mogelijk aansluit bij de taal en het perspectief van bewoners uit de stadsdelen. Uit ervaring weten we dat maar een beperkt deel van de inwoners participeren in beleidsprocessen. Dat is niet alleen in Nijmegen zo, maar ook landelijk. We hebben er rekening mee gehouden dat we niet alle belanghebbenden zullen horen. We zien dat niet als een gegeven en zetten daarom extra in om verschillende groepen te bereiken. Bovendien wil niet iedere stakeholder op dezelfde wijze betrokken worden. Vandaar dat we op verschillende manieren contact gelegd hebben.

Stadspanel

Voor de actualisatie van de omgevingsvisie hebben we meermaals het Nijmeegse stadspanel ingezet in de verkenningsfase.

Groeien binnen de bestaande stad

In oktober 2023 is de peiling ‘Groeien binnen de bestaande stad?’ uitgezet onder de panelleden van het stadspanel om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen:

- Als het gaat om groeien (en bouwen) binnen de grenzen van de stad denkt het stadsbestuur aan een eigen aanpak in verschillende gebieden. Welke prioriteiten geven inwoners in welke specifieke gebieden?
- Welke inhoudelijke keuzes qua ruimtelijke ontwikkeling zijn passend en belangrijk voor welk gebied?

Met een respons van 32% leverde het onderzoek geen volledig representatief beeld op voor de Nijmeegse bevolking, maar wel inhoudelijk waardevolle resultaten en een goede spreiding over de stad.

Het algemene beeld is dat inwoners een veelheid aan keuzes in ruimtelijke ontwikkeling passend en belangrijk vinden voor de diverse gebieden, zowel over openbare ruimte-thema’s (groen, hitte, water), levendigheid versus rust, cultuur en ontmoeting als beweegmogelijkheden en het verminderen van de impact van auto’s. Uitzondering op deze regel is het minder grote draagvlak voor het bouwen van extra woningen binnen de bestaande stad, voor het bieden van ruimte aan bedrijvigheid en voor het geven van meer aandacht bereikbaarheid per auto. Voor specifieke gebieden is er wat meer steun voor deze perspectieven. Het panel ziet de woningbouwopgave vooral graag in Nijmegen-Noord gerealiseerd, en veel minder in het Nijmegen ten zuiden van de Waal. Ambities voor de werkgebieden spitsen zich vooral toe op het bieden van ruimte voor bedrijvigheid, op autobereikbaarheid en op het verblijfsklimaat voor werkenden. Op het oog tegenstrijdige belangen worden in de breedte gesteund. De keuze bijvoorbeeld voor een gemengde invulling en een levendig gebied wordt door veel panelleden aantrekkelijk gevonden. Tegelijkertijd wordt extra aandacht gevraagd voor geluidsoverlast en luchtkwaliteit. En pleit een aanzienlijk deel van het panel ervoor rustige plekken in de wijk te behouden.

De overige conclusies staan opgenomen in de bijlage *“Groeien binnen de bestaande stad? Actualisering omgevingsvisie, peiling Nijmeegs stadspanel”*.

Gezonde leefomgeving

In oktober 2023 is ook de stadpeiling ‘Gezonde leefomgeving’ in het kader van de actualisatie van de omgevingsvisie uitgezet om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen:

- Wat verstaan Nijmegenaren onder een gezonde leefomgeving: wat is het burgerperspectief en de bijbehorende scope?
- Wat zijn in de ogen van burgers belangrijke onderdelen van een gezonde stad en buurt, die de komende jaren meer aandacht moeten krijgen?
- Welke aspecten die te maken hebben met de inrichting van Nijmegen helpen om gezonder te kunnen leven?

De bijdragen van ruim 1.200 panelleden, goed gespreid over de stad, leveren inhoudelijk waardevolle resultaten op. Uitgangspunten voor een gezonde leefomgeving die door een zeer groot deel van het panel (70-90%) zijn benoemd: ruimte voor parken, bomen, planten en dieren; schone lucht; ruimte voor bewegen en spelen; ruimte voor voetgangers en fietsers; schone straten en pleinen; een gevoel van veiligheid in buurt en stad; een rustige, geluidsarme omgeving.

De aspecten waarvoor meer op stedelijke schaal extra aandacht voor gevraagd is, zijn: schone lucht; het voorbereiden op extremer weer; ruimte voor parken, bomen, planten en dieren; het niet tekort doen van de toekomst van mens en dier; ruimte voor voetgangers en fietsers. De belangrijke inrichtingselementen ‘meer plekken met groen (71%)’ en ‘een gevoel van veiligheid in buurt en stad (61%)’ helpen volgens het panel om gezonder te leven.

Voor interventies rond gezond eten in de nabijheid van scholen, de verkeersinrichting, extra groenvoorzieningen en rookvrije openbare ruimtes lijkt veel draagvlak te zijn. Ook de keuze om wijken met de grootste gezondheidsproblemen prioriteit te geven qua leefomgeving krijgt van een groot deel van het panel steun (67%). Naar verhouding is weinig steun voor het gebruiken van de beschikbare ruimte in de stad voor woningen (24% eens, 38% oneens).

De overige conclusies staan opgenomen in de bijlage *“Gezonde leefomgeving. Actualisering omgevingsvisie, peiling Nijmeegs stadspanel”*.

Energietransitie: wonen zonder aardgas

De peiling ‘Energietransitie: wonen zonder aardgas’ is in februari 2024 uitgezet onder 4.888 panelleden en de respons van 51,9% ingevulde vragenlijsten is voldoende om bruikbare uitspraken voor de stad en deelgroepen te doen en om deelgebieden (stadsdelen) te onderscheiden.

Met de peiling zijn inzichten verzameld op de vragen:

- Welk belang hechten Nijmegenaren aan de energietransitie?
- Welke houding tonen (verschillende groepen) inwoners ten aanzien van (na)isolatie, aardgasvrij wonen, energie opwekken, opslag van energie en kostenonzekerheid/betaalbaarheid?
- Wat hebben eigenaar-bewoners en huurders nodig, wat is helpend, hoe kan de gemeente ontzorgen?
- Welk draagvlak tonen inwoners voor gemeentelijke maatregelen, ook in relatie tot eventuele drang en dwang?

Voor de energietransitie en aardgasvrij wonen is er bij grote groepen algemeen draagvlak zichtbaar. Dissatifiers zijn vooral burgerbetrokkenheid/participatie en kosten en betaalbaarheid van de benodigde investeringen. Er komen op dit vlak diverse verschillen naar deelgebieden en woonsituatie naar voren. Zo zien we in Dukenburg en Lindenholt dat een meerderheid steun geeft, maar ook dat bovengemiddeld grote groepen het er niet mee eens is. In Nijmegen-Noord en bij particuliere huurders is de algehele steun juist bovenmatig sterk. De genoemde stadsdelen Dukenburg en Lindenholt en als tegenpool Nijmegen-Noord zijn ook opvallend als het gaat om kostenonzekerheid en zorgen over de betaalbaarheid. In het grotendeels aardgasvrije Nijmegen-Noord geeft bijna 80% aan dat het stoppen met aardgas voor verwarmen en koken niet zorgt voor minder wooncomfort.

Desgevraagd toont ruim de helft van de panelleden intrinsieke motivatie om met een verwarming zonder gasverbruik klimaatveranderingen tegen te gaan. Momenteel heeft echter een minderheid van de groep die nu verwarmt op aardgas of hout heeft belangstelling voor gasloze verwarmingssystemen. Dat geldt voor zowel een hybride systeem in de woning, een eigen verwarmingssysteem op elektriciteit als aansluiting op een warmtenet samen met de buurt. Een deel van de ondervraagden is bang dat een gasloze verwarming de woning niet warm krijgt en/of dat een gasloze verwarming duurder uitpakt.

De opmars van het *elektrisch koken* is ook in Nijmegen zichtbaar, bijna de helft van het stadspanel heeft al een inductiekookplaat in gebruik. Van de groep die momenteel op gas kookt toont 74% belangstelling voor een overstap naar een inductiekookplaat. Huurders van corporatiewoningen zijn bovenmatig geïnteresseerd in inductie-koken. Uit

toelichtingen van panelleden komt onder andere naar voren dat er zorgen zijn over de aanleg en financiering van de techniek. En dat veel mensen de overstap timen en bijvoorbeeld laten samenvallen met een keukenrenovatie.

Naast een opmars van elektrisch koken is ook de toename van zonnepanelen in Nijmegen zichtbaar: meer dan de helft van het stadspanel heeft zonnepanelen in gebruik. Van de groep die momenteel geen zonnepanelen in gebruik heeft zou een deel de woning graag uitrusten met zonnepanelen. Er zijn ook beperkingen naar voren gekomen: ongeveer de helft van de groep zonder panelen en zonneboiler heeft naar eigen zeggen niet de mogelijkheid deze voorzieningen aan te (laten) leggen. Een kleiner deel heeft niet de mogelijkheid om een accu om opgewekte stroom op te slaan in de woning te plaatsen.

De overige conclusies staan opgenomen in de bijlage *"Energietransitie: wonen zonder aardgas?, peiling Nijmeegs stadspanel"*.

Stadsgesprekken

In de maanden juni 2023 tot en met maart 2024 zijn verspreid over de stad stadsgesprekken gevoerd over zeven inhoudelijke thema's. Bij deze gesprekken zijn stedelijke partijen (woningcorporaties, bouwers, architecten, wijkraden, zorgpartners, kennisinstellingen etc.) uitgenodigd.

- Op 22 juni 2023 is de gemeente in gesprek gegaan over wonen in de stad. In deze bijeenkomst is het woonbehoeftenonderzoek besproken.
- Op 2 november 2023 hebben we gesproken over de plek van mobiliteit in onze prettige leefomgeving.
- Op 13 november is het thema bouwen binnen de grenzen van de stad besproken.
- Op 28 november zijn we in gesprek gegaan over ons naoorlogse erfgoed.
- Op 11 januari 2024 hebben we gesproken over de impact van de circulaire economie.
- Op 12 maart 2024 zijn we in gesprek gegaan over wonen in Zorg.
- Op 25 maart 2024 zijn we met elkaar in gesprek gegaan over de impact van de energietransitie op Nijmegen.

Van ieder gesprek is een verslag en een infographic (behalve van het stadsgesprek over zorg) met de belangrijkste onderwerpen gemaakt. De verslagen zijn toegevoegd als bijlage. De gesprekken en de uitkomsten hebben niet alleen waardevolle informatie opgeleverd voor de omgevingsvisie, maar ook voor de afzonderlijke beleidstrajecten.

In gesprek met de stad

22 JUNI 2023
De Lindenberg

Wethouder Vergunst

- Woningtekort
- Ruimte schaars

!

Wethouder Visser

- Basisbehoefte
- Fijne samenleving

!

onze woonbehoefte

01 Visie op wonen

- Behoud het **groen**
- **Ontmoet** elkaar
- Focus op **diversiteit**
- **Veiligheid** voorop

!

02 Nieuwbouw: haalbaar & betaalbaar?

- Meer **prefab**
- Meer **kleine woningen**
- **Ontmoetingsruimten**
- **Ideeën** van de wijk

!

03 Bestaande voorraad beter benutten

- Betere **infrastructuur**
- **Toekomst** overschot
- Focus **openbare ruimte**
- **Pas op** voor splitsing

!

Het vervolg

› Najaar 2024
Uitkomst actualisatie woonbeleid

› 26 september
Stadsgesprek - Stationsgebied

In gesprek met de stad

2 NOVEMBER 2023
Het Stadhuis, Nijmegen

Welke plek krijgt mobiliteit in onze prettige leefomgeving?

We willen een bereikbare stad zijn en mee ruimte geven aan andere grote opgaven.
Denk aan energie, groen, spelen, buitenruimte, wonen, klimaat en biodiversiteit.

Wethouder Cilia Daemen

- Vervoer voor iedereen
- Duurzaam & groen

01 Onze leefomgeving

Buiten is het voor alle Nijmegenaren **fijn en rustig**

Groener - gezonder - inclusiever - veiliger

- Schone **lucht.** Minder **lawaai**
- Er is **geborgenheid**
- Op straat komen we **bij elkaar**
- **Buiten** spelen we
- **Toegankelijkheid**

!

Cultuur en natuur komen meer samen

mobiliteit

02 Onze mobiliteit

Voetganger op 1
Fietser op 2

Maak het mogelijk om zonder auto te reizen: zorg dat je hem **niet nodig** hebt

Korte ritten met de fiets, OV of lopend

Deelmobiliteit

OV en transferia moeten beter

03 Dilemma's

- Hoe houden we het **inclusief?**
- Alternatieven voor de auto zijn **niet goed op orde** en vaak lastiger
- **Betaald parkeren**, meer ruimte voor bewoners
- **Deelmobiliteit biedt kansen,** maar welke vormen zijn nodig?
- **Netcongestie** in combinatie met laden

!

NIJMEGEN → **Beperkte ruimte**

De ruimte is beperkt. Dit is het gemiddelde ruimtegebruik van vervoersmiddelen in de stad:

50 km/u is 140m² Geparkeerd 20m²
15 km is 5m² Geparkeerd is 2m²
Lopend 2m² Stilstaand 0,5m²[22]

04 Toekomst

Durf. Lef. Doen.

- De wijken zijn **groener en rustiger**
- Bewust reizen is een **nieuwe gewoonte**
- **Deelmobiliteit** is niet weg te denken
- **Schoon, sociaal en slim** reizen

!

Straal positiviteit uit

Aan de slag!

- Communicatie is **key** en participatie is een kans
- Neem **gedurfde beslissingen** voor onze toekomst
- Denk vanuit **de gebruiker,** volg olifantenpaadjes
- Houd rekening met **mindervaliden**

Zorg dat **iedereen** mee kan, ook binnen betaald parkeren.

Meer informatie

> 2024
In de loop van dit jaar gaan we verder met de gesprekken per stadsdeel. Meer informatie hierover volgt nog.

Ga naar de webpagina over de omgevingsvisie

In gesprek met de stad

13 NOVEMBER 2023
Het Stadhuis, Nijmegen

Als stad hebben we gekozen om te groeien binnen onze stadsgrenzen. Intensiever gebruik van de ruimte. Niet voor elk gebied in Nijmegen zijn dezelfde acties nodig.

Mobiliteit: anders en efficiënter, meer ruimte voor voetgangers, fietsers en groen.

Wonen: Ook focus op energie en klimaat. Bijv. het tegengaan van hitte-stress en het opvangen van regenwater.

- Belang van de stad en de bewoners staat voorop
- Kijk naar het grotere geheel
- Problemen vormen puzzelstukjes voor een oplossing

Het principe van mixen en verdichten en de diversiteit van de stad spreekt de deelnemers aan

01 Belangrijke waarden

- Ruimte in de wijken voor het **'onverwachte'**
- Omarm **kleinschalige initiatieven**
- **Volwassen groen** is belangrijk

!

02 Waar in Nijmegen?

Binnenstedelijk bouwen

Erken lokale identiteiten binnen bestaande wijken en streef naar het behoud ervan

03 Slim combineren

Het toevoegen van woningen en voorzieningen is belangrijk voor de levensvatbaarheid van wijken

- **Groen, biodiversiteit en klimaat adaptatie** kunnen gecombineerd worden
- **Vergroen** binnenterreinen
- **Reguleer autobezit** met een vergunningensysteem

!

04 En verder?

- Het principe **betaalbaar wonen** ontbreekt
- Zorg voor flexibiliteit voor het invullen **van slimme combinaties**
- Geef ook aandacht aan de **veranderende dichtheden in bestaande wijken** als gevolg van woningsplitsing en verkamering

!

NIJMEGEN → **Onderzoek BURA**

Hoe kunnen we de visie scherper maken en concretiseren?

Het vervolg

Januari 2024
Circulaire ecomonie

Ga naar de webpagina over de omgevingsvisie

In gesprek met de stad

28 NOVEMBER 2023
Voor de Waag in een SRV wagen

Klassieke SRV wagen

Informatie punt

- Participatie/betrokkenheid
- Trots zijn op je wijk
- De verhalen, parels of iconen

01 Post 65 erfgoed

"Wat als we het Hema-gebouw eens goed schoonmaken en voorzien met verticale beplanting?"

Naoorlogse architectuur heeft óók waarde

Iconen of typische voorbeelden verdwijnen

- **Kennis** is belangrijk: hoe meer je weet, hoe meer waardering
- Niet geliefd
- Nieuwe opvattingen en ideeën in deze periode

!

02 Wederopbouw: betere bescherming

Wat willen we ermee doen?

Verhalen uit die tijd moeten helpen bij het maken van keuzes

naoorlogs erfgoed

Denk er NU over na en ontwikkel een visie. Anders is het straks weg.

Aanpassingen toestaan, maar reversibel & flexibel

Bij hele kenmerkende gebouwen wel strenger zijn

- **Verduurzaming en toegankelijkheid** is lastig bij deze gebouwen
- **Zorgvuldige omgang** bij ontwikkelingen
- **Afspraken** per straatbeeld
- **Monumentenstatus** soms nodig

!

03 Parels & verhalen

Parels inventariseren

Vertel over erfgoed in de wijken

"Er is veel groen in mijn wijk en ik kan zo op mijn fiets naar de stad"

"In mijn wijk wonen 80 nationaliteiten"

Meer **sociale cohesie**

Wat is er **kenmerkend** voor Nijmegen?

- **Ruimte** Dukenburg weer aantrekkelijk
- Sociale structuur **nieuw leven** inblazen
- **Hema** symbool voor Nijmegen na WOII
- **Dukenburg en Lindenholt** hebben structuurwaarde
- **Materiaal en vorm** is van invloed op je welzijn

!

NIJMEGEN → Keuzes maken

Welke projecten doen er echt toe en gaan we aanpakken?

Bewust worden van de parels in je wijk

Bloemkoolwijk 2.0

Wat is erfgoed? Wat is de rol van architectuur?

Sociale verduurzaming

Het vervolg

>Januari 2024
Circulaire ecomonie

Ga naar de webpagina over de omgevingsvisie

In gesprek met de stad

11 JANUARI 2024
Het Stadhuis, Nijmegen

Ons land wil in 2050 helemaal circulair zijn.

Nijmegen gaat mee in deze ambitie.

Wat is er nodig om bedrijven circulair te laten ondernemen?

Wat is er op stadsdeelniveau nodig voor een circulaire leefomgeving?

- Alles gaan hergebruiken: energie, water en materialen
- Minder afval
- Minder nieuwe grondstoffen

Houtbouw zorgt voor een gezonder binnen-klimaat in huis

01 Grondstoffen

Anders ontwerpen: gericht op hergebruik

Restproducten als grondstof

Meer **houtbouw**

CE is nodig om langer te leven

- Meer statiegeld
- Aannemers gaan werken met nieuwe materialen
- Leer van **oude ambachten**
- **Luchtkwaliteit in Nijmegen** is niet goed

!

02 Ruimte

Ga uit van demontabele bouw en gebruik secundaire grondstoffen

Efficiënter ruimtegebruik

Toekomstbestendig bouwen en vooruit denken

Koester wat je hebt: ga niet uit van sloop, maar hergebruik en omvorming. Meer creëren met minder!

Circulaire economie

Circulaire economie MOET: op korte termijn gezond leven en lange termijn overleven

Kijk naar regio voor samenwerking in grondstoffenhubs

Meer milieuruimte

De overheid moet hier voorwaarden voor scheppen en hogere milieucategorieën clusteren

- Isoleer met **biobased producten**
- **Gebruik onbenutte ruimte**
- De gemeente moet **daadkracht tonen**
- Iedereen moet **verantwoordelijk zijn**
- Functiemenging en functiescheiding
- Bedrijven en bewoners **koppelen/mengen?**

!

NIJMEGEN → Industrie

Maak een 'kring' waarbij bedrijven elkaar aanvullen en elkaars restproducten gebruiken

Bedrijventerreinen zijn cruciaal voor het klimaatakkoord

60-70% van de economie is afhankelijk van bedrijventerreinen

Geven en nemen is nodig!

Blokkendoosplanologie nodig voor opslag en smart mobility

Kwaliteit blijft belangrijk

03 Transitie

De wet- en regelgeving is te lineair
Bied kaders in het vergunningenstelsel

Geef ruimte voor experimenten en omdenken: stel niet zoveel eisen dat eigenlijk alleen traditioneel mogelijk is

Paradigmashift: **ecosysteemdenken**

Creëer **transparantie** over afvalstromen

Er is meer aandacht nodig voor deeleconomie op wijkniveau. Dichtbij in de wijk voorbeelden nodig van CE; klein beginnen en langzaam zichtbaarder maken in de wijken

- De oude economie moet **de nieuwe dragen**
- **Participatie** van bewoners goed aanpakken
- **Breng stromen in balans**
- **Opleidingen** voor alle beroepsgroepen
- **Dichtbij in de wijk** voorbeelden nodig
- Focus op **businesscase** bij Repaircafé
- **Actievere grondpolitiek**: gemeente sturend
- Faciliteren van **hergebruik en recyclebedrijf**

!

Practice what you preach en toon lef door ook naar nieuwe ketens te kijken

Het vervolg

› Maart 2024
Energietransitie

Ga naar de webpagina over de omgevingsvisie

In gesprek met de stad

25 MAART 2024
Het Stadhuis, Nijmegen

Waar staan we in de energietransitie?
Het energieverbruik daalt. Het opwekken van duurzame energie ligt achter op de verwachting. Er lopen verkenningen naar het energiesysteem. De grootschalige projecten voor zon en wind in Nijmegen zijn gerealiseerd.

Input ophalen voor toekomstig beleid van de Warmtevisie en de Lokale Energie Strategie.

Bertine Schouten (opgavemanager Warmte en Energie)

Wethouder Noël Vergunst

Wethouder Tobias van Elferen

Energieneutrale en aardgasvrije stad in 2045

Nijmegen is een fijne en compacte stad. Dit heeft voordelen voor de energietransitie en mobiliteit. Als bijv. voorzieningen dichtbij zijn, is minder verkeer nodig.

01 Belangrijke waarden

Collectief warmtenet

Energiebesparing

Concreet handelingsperspectief met tijdpad nodig!

Duidelijkheid en handelingsperspectief is cruciaal

- Collectief warmtenet kan het stroomnet **ontlasten**
- **Meer ruimte**; minder trafohuisjes en kabels nodig
- Wat je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken

!

Energie-transitie

02 Warmtevisie

Betaalbaarheid is een harde randvoorwaarde

Investeer in vertrouwen

Ontzorg inwoners

Meer regie van de gemeente nodig

Zoek inwoners op in de stad en communiceer naar de hele stad

NIJMEGEN → Mijlpalen in 2024

We werken aan schone energieopwekking en zetten in op besparen van energie (isoleren).

Actualisatie warmtevisie

Lokale energiestrategie

Oprichting warmtebedrijf

Vaststellen masterplan netcongestie

Ondersteunen eigenaren om woning te isoleren

03 Energie op bedrijventerreinen

Gemeente kan meer betekenen op vlak van verbinding, samenhangende visie, verbetering van procedures en integraal denken en meekijken

04 Ruimtelijk effecten

Individueel belang naar achtergrond – collectief belang voorop. Anders kiest iedereen zelf zijn eigen perspectief

Stip op de horizon is **collectieve aanpak** – vergelijkbaar met aanleg gasnet vroeger

- Wees duidelijk en transparant (**communicatie!**)
- Maak de collectieve oplossing **aantrekkelijk**
- Zorg voor zekerheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid
- Zorg voor meer ruimte voor **groen**

!

Het vervolg

› zomer 2024
Stadsdeelgesprekken Omgevingsvisie

Ga naar de webpagina over de omgevingsvisie

Gesprekken met enkele specifieke stakeholders

We zijn in gesprek gegaan met een aantal specifieke stakeholders/stakeholdergroepen. De actualisatie van de omgevingsvisie van Nijmegen heeft op de agenda gestaan bij de cliënten- en adviesraden, de regiogemeenten en de woningbouwcorporaties. Met hen is besproken hoe zij kijken naar de stad en de thema's die hier in de komende jaren aan de orde zijn. Tijdens de formele participatie (inspraak) worden voor deze specifieke stakeholders/stakeholdergroepen presentaties verzorgd zodat ze zich goed kunnen voorbereiden op eventuele inspraakreacties.

Stadsdeelgesprekken

Onze gekozen aanpak heeft zich in de fase van het maken van de gebiedsuitwerkingen gericht op het scherp(er) krijgen van het bewonersperspectief. Hiertoe zijn stadsdeelgesprekken georganiseerd om zoveel mogelijk van de onderliggende belangen die bewoners hebben met betrekking tot de ruimtelijke opgaven in de stad in kaart te brengen.

Aanpak

Ruim 40 bewoners zijn uitgenodigd voor een belangengesprek. Dit type gesprek is bedoeld om duidelijkheid te verschaffen over de belangen die spelen en gemeentelijke aannames te toetsen. De focus lag niet op standpunten en mogelijke oplossingen, maar op de bewonersbelangen en de dieperliggende motivaties en redenen achter deze belangen. De onafhankelijk gespreksleider heeft met een open houding vooral actief geluisterd en doorgevraagd om de belangen zo grondig mogelijk te begrijpen en in kaart te brengen.

Bij (bijna alle) belangengesprekken was er naast de gespreksleider een wijkregisseur van de gemeente Nijmegen aanwezig, evenals een lid van het kernteam dat verantwoordelijk is voor het schrijven van de gebiedsuitwerkingen. Dit had twee doelen: ten eerste konden de ambtenaren uit eerste hand waardevolle kennis en informatie verzamelen voor de gebiedsuitwerkingen, en ten tweede kon de relatie worden versterkt tussen de gemeente en bewoners. Iets wat de gemeente ook op langere termijn ambieert.

De gesprekken zijn gevoerd als informatief gesprek en niet in de vorm van een dialoog of discussie. De gemeente heeft deelgenomen aan de gesprekken om te luisteren en niet om beleidskeuzes toe te lichten of te vertegenwoordigen. Er zijn in de gesprekken geen keuzes of afspraken gemaakt.

Representativiteit

In ieder stadsdeel, behalve in stadsdeel Centrum, is met bewoners gesproken die zijn aangedragen door de wijkregisseurs op basis van de contacten die zij in de stadsdelen hebben met de wijkraden. De bewoners met betrokkenheid bij de wijkraad kennen de wijken en de omstandigheden in de stadsdelen en hebben een goed beeld wat er leeft in de wijk. De gesprekspartners verschillen in leeftijd, afkomst, opleidingsniveau en beroep, maar delen allemaal een diepgaande betrokkenheid bij de stad Nijmegen. De gesprekken hebben plaatsgevonden op persoonlijke titel zonder dat de gesprekspartners alle bewoners hoefden te vertegenwoordigen.

Onderwerpen

In de meeste stadsdeelgesprekken zijn niet alleen de consequenties van het ruimtelijk beleid van de gemeente ten aanzien van woningbouw, milieu/duurzaamheid en transities ten aanzien van warmte, energie en mobiliteit onderwerpen van gesprek geweest. Ook de wijze waarop de gemeente Nijmegen de bewoners betrekt bij het maken van beleid, het uitvoeren van projecten en het oplossen van problemen in de leefomgeving is aan bod gekomen.

Belangenverslagen

Van ieder gesprek en per stadsdeel is een belangenverslag gemaakt, een verslag van het gesprek waarmee we toetsen of de bewonersbelangen goed geformuleerd zijn. In onderstaande opsomming van de belangen is per stadsdeel een onderscheid gemaakt tussen belangen die bewoners hebben ten aanzien van participatie en belangen bij de ruimtelijke onderwerpen van de omgevingsvisie. Het rapport “Bewonersbelangen stadsgesprekken omgevingsvisie Nijmegen” is als bijlage toegevoegd.

Stadsdeel Lindenholt	**Belangen**
Participatie	Een wijkregisseur met mandaat die zorgt voor een integrale aanpak van initiatieven en problemen in de wijk
Ruimtelijk beleid	Een voorzieningenhart+ met ruimte voor bewoners waarmee ontmoeting wordt gefaciliteerd
	Aanbod ouderhuisvesting past bij de toenemende vraag
	Gemengd woningaanbod (ouderen en jongeren) voor levendigheid en gemeenschapszin
	Verbetering van de waterkwaliteit
	Een gezonde leefomgeving met gemeenschappelijk groen in de hofjes
	Auto parkeren vindt plaats op het eigen terrein
	De IJpenbroekweg wordt afgewaardeerd voor een betere verbinding tussen westelijk en oostelijk deel Lindenholt
	Openbaar vervoer sluit aan op de vervoersbehoefte
	Consistent beleid ten aanzien van de energietransitie

Stadsdeel Dukenburg	**Belangen**
Participatie	Belang van bewoners prevaleert in het beleid
	Wijkmanager met mandaat en netwerk die tijdig, respectvol en transparant met bewoners praat
	Door gemeente gemaakte keuzes worden goed uitgelegd
Ruimtelijk beleid	Dukenburgers willen weer trots kunnen zijn op hun stadsdeel
	Groen in Dukenburg heeft verschillende functies
	Bewoners worden ontzorgd
	Verloedering van openbare ruimte tegengaan met afvalbeleid wat past bij bewonersgroep
	Sociale problematiek aanpakken door de concentratie sociale huurwoningen te verminderen

	Betaalbare geschikte woningen toevoegen
	Kleinschalige voorzieningen in wijken
	Openbare ruimte die uitnodigt om auto te laten staan
	Dukenburg verbinden aan de rest van Nijmegen met voetgangs-/fiets- én OV-verbindingen

Stadsdeel Nijmegen Nieuw-West	**Belangen**
Participatie	Verrijk gemeentelijke plannen samen met bewoners
	Aansluiten bij de leefwereld van de bewoners
Ruimtelijk beleid	Open karakter van Hees behouden
	Groen als bufferzone
	Ecologische waarde van groen versterken
	Blijven wonen in Hees
	Voorzieningen passen bij schaal van wijken
	Voorzieningen toevoegen voor vergrijzende bewonersgroep Neerbosch-Oost
	Leefbaarheid verbeteren door woningmix
	Woningvoorraad sluit aan bij de woonvraag
	Openbare ruimte daagt uit tot bewegen
	Geïsoleerde ligging van stadsdeel Nieuw West verminderen
	Beter benutten bestaande voorraad
	Doorstroming stimuleren

Stadsdeel Nijmegen Oud-West	**Belangen**
Participatie	Bewonersbelangen wegen zwaar in belangenafweging
	Leefwereld van bewoners eerder betrekken
	Wijkraden hebben langdurig een vast aanspreekpunt
	Bewonersinitiatieven komen makkelijk van de grond
	Praktische en realistische plannen voor de wijk
Ruimtelijk beleid	Leefbare wijken met plekken die gemeenschapszin/-gevoel bevorderen
	In de wijken blijft plek voor de oorspronkelijke bewoners (arbeiders)
	In de wijk zijn voldoende faciliteiten voor oudere bewoners
	Doorstromingsmogelijkheden voor ouderen in de wijk

Stadsdeel Nijmegen Midden	Belangen
Participatie	Participatie die aansluit bij de belevingswereld van bewoners
	Representatieve participatie
Ruimtelijk beleid	Keuzes van de gemeente worden goed uitgelegd in de omgevingsvisie
	De groene longen in de wijk blijven bewaard
	Beperkte ruimte in de wijk wordt beter benutten door functiemening en meervoudig ruimtegebruik
	De juiste functies op de juiste plek
	Bewonersinitiatieven worden gefaciliteerd met ruimte en ondersteuning
	Maatregelen voor een betere leefomgeving prioriteit geven in de omgevingsvisie
	Maatregelen moeten aansluiten bij de belevingswereld van de wijkbewoners
	Winkelsteeg wordt een verbindende plek in stadsdeel Midden
	Aandacht voor levendigheid van stadsdeel Midden

Stadsdeel Nijmegen Zuid	Belangen
Participatie	Gemeente maakt keuzes en pakt daarop door
	Gemeente moet bewoners ontzorgen
	Bewoners denken op tijd mee over initiatieven in de wijk
Ruimtelijk beleid	Bestaande faciliteiten worden beter benut
	Nieuwe ontmoetingsplekken worden gecreëerd in de wijk
	Zorgvuldige mix van doelgroepen in woonwijken
	Verkeeraders worden ingericht ten gunste van fietsers en voetgangers
	In het plan van de universiteit wordt rekening gehouden met de (negatieve) effecten op de omliggende woonwijken

Stadsdeel Nijmegen Noord	Belangen
Participatie	
Ruimtelijk beleid	Behoud Oosterhout als een buitenwijk van Nijmegen
	Proactieve visie op mobiliteitsontwikkeling in de wijk
	Mobiliteitsconcepten passen bij inwoners
	Gedifferentieerd woningaanbod realiseren

	Flexibiliteit in plannen
	Voorzieningen op orde voor jeugd/jong volwassenen
	Ontmoetingsplekken mogelijk maken in het omgevingsplan

Stadsdeel Nijmegen Oost	Belangen
Participatie	Participatie bewoners wordt serieus genomen
Ruimtelijk beleid	Meer aandacht voor leefbaarheid in wijken dichtbij stadscentrum
	Zeggenschap over groene ruimte
	Beter benutten van bestaande voorraad onder kwalitatieve voorwaarden
	Bewoners worden ontzorgd
	Kleinschalige voorzieningen voor en door de wijk

Gebiedsuitwerkingen

Met de gesprekken heeft de gemeente een beter beeld gekregen van het perspectief van de bewoners uit de stadsdelen en de ruimtelijke, sociale en maatschappelijke verschillen tussen de stadsdelen. In de gebiedsuitwerkingen zijn inhoudelijke onderwerpen aangescherpt en witte vlekken ingevuld. De gesprekken hebben geholpen om de belangenafweging voor het stadsdeel zorgvuldig en integraal te kunnen maken.

Verplichte participatie

Het college heeft de ontwerp-omgevingsvisie vrijgeven voor de ter inzagelegging. Gedurende 6 weken heeft iedere belanghebbende een zienswijze kunnen indienen. Twee weken na de vrijgave van het college is de ontwerp-omgevingsvisie tijdens een inloopbijeenkomst toegelicht aan geïnteresseerden. Het doel van de bijeenkomst is om bewoners en andere geïnteresseerden in staat te stellen om alle informatie te verzamelen die ze nodig hebben om een eventuele zienswijze in te kunnen dienen. Van de zienswijzen en de beantwoording daarvan is een zienswijzenota gemaakt.